

Aleksandra Trochimowicz

konserwator dzieł sztuki

art conservator

Wpływ parkietaży na odkształcenia podobrazii drewnianych i stan zachowania warstw malarskich¹

The influence of cradle on the deformation of panel painting and condition of paint layer¹

Abstrakt

Parkietaż – drewniana konstrukcja przymocowana do odwrocia obrazu, zapobiegająca ruchom desek podłoża – został wypracowany w kilku setletniej praktyce stolarzy i artystów i wydawał się odpowiednią metodą stabilizacji podłoża malarskiego. Obecnie jednak zauważa się jego negatywny wpływ – hamuje on pracę podłoża obrazu, co skutkuje pękaniem i odkształceniami drewnianych tablic oraz uszkodzeniami warstwy malarskiej. Określenie tego wpływu ma istotne znaczenie dla skutecznej konserwacji obrazów z parkietażem. Do badań wytypowano 53 obrazy zabytkowe z parkietażem. Określono stan ich zachowania oraz warunki przechowywania. Następnie za pomocą skanera optycznego zmierzono odkształcenia 10 możliwie jednorodnych obrazów oraz tablic modelowych, wykonanych na wzór tablic zabytkowych, przed i po zabiegu postarzenia mikroklimatycznego, oddającego warunki przechowywania obiektów zabytkowych. Uzyskane wyniki potwierdziły skuteczność parkietaży. Po ich założeniu tablice powracały do swojego pierwotnego kształtu, z biegiem czasu ulegały jednak postępującej destrukcji. Rezultaty badania pozwoliły na sformułowanie zaleceń konserwatorskich dla obrazów z parkietażem.

Słowa kluczowe: podobrazie drewniane, parkietaż, zmiany wymiarowe drewna, bezstykowe metody pomiaru

Abstract

Cradle – a wooden structure, fixed to a reverse of a painting and preventing unwanted movement of wooden panels – has been developed in the course of many centuries' work of carpenters and artists. As such, it seemed an appropriate method of stabilising the painting support. In contemporary research, however, some negative impact of cradle has been noticed – it hampers the work of the support, leading to cracks and deformation of wooden panels and causing damage to the paint layer. Assessment of such impact is essential for effective preservation of cradled paintings. 53 historic cradled paintings were selected for a research project. Their preservation status and storage conditions were defined first. Subsequently, using an optical scanner, distortion levels of 10 possibly uniform works were measured, along with model panels – based on original panels – before and after the process of microclimatic ageing which reflected the storage conditions of historic paintings. The research results confirmed the effectiveness of a cradle. After applying a cradle, the panels would return to their original shapes, although they also underwent gradual destruction over time. The results allowed to formulate a set of art-preservation recommendations applying to cradled works.

Keywords: wooden support, cradle, dimensional changes of wood, contactless measurement methods

Dr Aleksandra Trochimowicz – ukończyła Wydział Konserwacji i Restauracji Dzieł Sztuki ASP w Warszawie w 2001 r. Pracę dyplomową, za którą otrzymała wyróżnienie rektorskie, obroniła w Katedrze Konserwacji i Restauracji Malarstwa Ściennego. Od 1996 r. brała udział w wielu pracach związanych z konserwacją dzieł sztuki, przede wszystkim malarstwa ściennego i sztalugowego, a także mozaiki, stiuków i przedmiotów rzemiosła artystycznego. Od 1998 r. współpracuje z misjami archeologicznymi UW na Bliskim Wschodzie: w Syrii, Egipcie, Libanie. Uczestniczyła także w misji francusko-egipskiej w Egipcie. Od 2004 r. współpracuje z Pracownią Konserwacji Zabytków na Zamku Królewskim w Warszawie, od 2009 r. z pracownią w Muzeum Powstania Warszawskiego, a od 2016 r. z Biurem Stołecznego Konserwatora Zabytków. Konserwuje zabytki polskie poza granicami kraju: na Ukrainie, Łotwie, w Turcji, Szwajcarii. W 2015 r. obroniła pracę doktorską pt. *Wpływ parkietaży na odkształcenia podobrazii drewnianych i stan zachowania warstw malarskich* na Wydziale Technologii Drewna SGGW.

Dr Aleksandra Trochimowicz – graduated from the Faculty of Conservation and Restoration of Works of Art of the Academy of Fine Arts in Warsaw in 2001. She defended her degree dissertation at the Department of Conservation and Restoration of Wall Painting and was awarded a Dean's Prize. Since 1996 she has taken part in numerous projects related to art conservation, mainly wall and easel painting, as well as mosaic, stucco, and artistic craft. Since 1998 she has worked together with Warsaw University's archeological missions in the Middle East: Syria, Egypt, and Lebanon. She has also taken part in a French-Egyptian mission in Egypt. Since 2004 she has worked together with the Warsaw Royal Castle Art Conservation Studio, since 2009 – with a studio at the Warsaw Rising Museum, and since 2016 – with the Warsaw Municipal Office for Heritage Protection. She has been protecting Polish historic objects abroad: in Ukraine, Latvia, Turkey, Switzerland. In 2015, she presented her PhD dissertation: *Wpływ parkietaży na odkształcenia podobrazii drewnianych i stan zachowania warstw malarskich* (The influence of cradle on the deformation of panel painting and condition of paint layer) at the Faculty of Wood Technology of the Warsaw University of Life Sciences.